

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА:
ДОСЛІДЖЕННЯ, РОЗРОБКА І ВИКОРИСТАННЯ
МОДЕЛЕЙ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

**Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Національна металургійна академія України**

**ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА:
ДОСЛІДЖЕННЯ, РОЗРОБКА І ВИКОРИСТАННЯ
МОДЕЛЕЙ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

**Збірник наукових праць
за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції
2-3 березня 2020 р.**

(Лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» №22.1/10-69 від 14.01.2020 р.)

Дніпро
НМетАУ
2020

Організатори конференції:

*кафедра економічної інформатики
Національної металургійної академії України;
Університет імені Альфреда Нобеля;
Дніпровський національний університет
залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна;
Національний університет «Запорізька політехніка»*

Склад редакційної групи:

К.Ф. Ковальчук, Л.М. Савчук, Л.М. Бандоріна, Л.І. Лозовська

Економічна кібернетика: дослідження, розробка і використання моделей економічної поведінки суб'єктів господарювання: збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції, м. Дніпро, 2-3 березня 2020 р. – Дніпро: НМетАУ, 2020. – 323 с.

Збірник наукових статей за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції, присвяченої дослідженню, розробці та використанню моделей економічної поведінки суб'єктів господарювання, науково-практичному опрацюванню результативного застосування у практиці управління сучасних інформаційних технологій та вирішенню проблем управління соціально-економічними системами.

Матеріали збірника будуть корисними науковцям, аспірантам, що займаються дослідженнями проблем у сфері економіко-математичного моделювання, розробки та використання комп'ютерних систем та інформаційних технологій в економіці, а також практичним працівникам.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за дотримання норм авторського права, за зміст і достовірність матеріалів несуть автори.

Єсіна О.Г., Лінгур Л.М. ПРОБЛЕМИ ТА ЗАСОБИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ.....	180
Ілляшенко С.М., Шипуліна Ю.С., Ілляшенко Н.С. УПРАВЛІННЯ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЄЮ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА.....	185
Касьяненко Л.С. ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ КЛАСТЕРНОГО АНАЛІЗА ДЛЯ ОЦІНКИ РІВНЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇН.....	190
Катан Л.І., Павлова Д.К. СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	194
Квасній Л.Г., Романів О.В. НОВІ ПРИНЦИПИ ФІНАНСУВАННЯ МЕДИЧНОЇ НАУКИ.....	198
Ковальчук Г.К., Лебедєва В.К., Дуднікова М.Є. ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛЕЙ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ НА РИНКУ ПРАЦІ В КОНТЕКСТІ ЙОГО ЦИКЛІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	203
Ковальчук Д.К., Бабкіна К.Р. ДОСЛІДЖЕННЯ МОДЕЛЕЙ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД.....	209
Коробко Я.А., Хмарська І.А. МОТИВАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРАЦІВНИКІВ.....	214
Крилова О.В. ОСНОВНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ШЕРИНГОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ.....	219
Кунгурцева-Мащенко Т.Є. МОДЕЛЮВАННЯ МАГІСТРАЛЬНОГО РОЗВИТКУ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ.....	223
Лебедєва В.К., Науменко Б.Ю. ТОРГІВЕЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ.....	228
Левковець Н.П. ВПРОВАДЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК ВІТКОІN В УКРАЇНІ.....	232
Леонідов І.Л., Бабуцький І.В. ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМКІВ РОЗШИРЕННЯ АСОРТИМЕНТУ НА ПАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ».....	236
Летуча О.В., Самоткан О.Д. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ.....	240
Летуча О.В., Сичук В.М. ПРОГНОЗУВАННЯ СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВ ЗАЙНЯТОСТІ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ У ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	245
Летуча О.В., Терентьєв В.Г. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ПАТ «ДНІПРОВСЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ» ЯК ФАКТОРУ АКТИВІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	249
Лузанова О.С., Даніч В.М. ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА.....	253
Масюк Ю.В. ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНОЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ.....	257
Мухін В.С., Захарченко П.В. МІСЦЕ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УПРАВЛІННІ ТУРИСТИЧНИМ РЕГІОНОМ ТА ПРОБЛЕМА ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ.....	262

ПРОБЛЕМИ ТА ЗАСОБИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Єсіна О.Г.

*старший викладач кафедри економічної кібернетики та
інформаційних технологій*

Лінгур Л.М.

*старший викладач кафедри економічної кібернетики та
інформаційних технологій*

*Одеський національний політехнічний університет
м. Одеса, Україна*

Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу останніми роками набуває все більшого поширення в усіх видах та типах бізнесу, від великих міжнародних компаній до підприємств середнього та малого бізнесу.

Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) – це відповідальне і якісне виробництво свого продукту або послуги, а також відповідальне ставлення компанії до споживачів, працівників, партнерів, довкілля тощо [1].

Особливість концепції КСВ в тому, що підприємництво враховує інтереси суспільства, приймає особливі, спеціальні заходи, міри, дії для підвищення рівня життя своїх співробітників та суспільства в цілому. Ці дії не є обов'язковими, вони не регламентовані ні якими законами чи нормативними актами [2, с. 74], але, як показує практичний досвід, призводять до підвищення ефективності діяльності підприємства в цілому.

Процес формування стратегії розвитку КСВ в Україні знаходиться на початковому етапі [3, 4]: більшість компаній не має визначеної стратегії КСВ й перебуває на етапі дотримання законодавства та «точкових» добродійних проєктів; КСВ обмежується лише епізодичними заходами, що спрямовані на охорону довкілля, соціальні інвестиції в територіальні громади, запровадження енергозберігаючих технологій, сортування та утилізацію відходів; для більшості державних і приватних компаній КСВ означає розвиток і поліпшення умов праці персоналу та інвестиції в розвиток регіону; боротьба з корупцією.

Більшість компаній (76%), які впроваджують КСВ, реалізують політику розвитку і поліпшення умов праці персоналу, 51% надає благодійну допомогу.

Аналіз за регіональним розподілом показав, що найбільша частка компаній, які реалізують програми розвитку і підтримки персоналу, розташовані на Сході України, боротьби з корупцією – на Сході та Півночі, допомоги переселенцям – на Сході країни. Пріоритетними напрямками впровадження КСВ для багатонаціональних компаній є розвиток і підтримка персоналу, благодійна допомога та інвестиції в розвиток регіону [4].

Фактори, які спонукають бізнес застосовувати концепції КСВ в сучасних умовах господарювання:

- Глобалізація – компанії, що виходять на світові ринки, змушені вести бізнес так, як його ведуть успішні компанії інших розвинених країн для того, щоб бути конкурентоспроможними.
- Збільшення конкуренції – це конкуренція за кращих працівників (мотивує компанії створювати хороші умови праці, щоб залучити й утримати найкращих), і за споживача.
- Революція інформаційних технологій та рух у напрямку економіки знань.
- Обмеженість природних ресурсів, що спонукає компанії виступати спонсорами наукових розробок з даної проблеми.
- Зростання впливу ЗМІ та збільшення числа користувачів Інтернету, які висвітлюють дане питання і дають оцінку кінцевого результату.

Сьогодні ключовими в Україні компаніями, в яких функціонують норми КСВ є провідні транснаціональні корпорації, та вітчизняні компанії – лідери формування трендів КСВ в українському бізнес-середовищі. Це, зокрема, ТНК-ВР Україна, Сіменс Україна, Ніссан Мотор Україна, Тетра Пак Україна, Кока-Кола Бевериджис Україна, Вітмарк Україна, Ернст енд Янг, Хюндай Мотор Україна, Watsons, ЧАО МХП тощо [3, с. 109; 5, с. 53].

Аналіз КСВ в Україні дозволив виявити ряд проблем, які існують в даній сфері [4, 5, 6]:

- Обмежені механізми практичного заохочення КСВ, зокрема фінансові. Єдиним діючим інструментом заохочення СВБ є можливість для компаній налагодити партнерські відносини із представниками інших секторів, державних органів, але цей фактор має обмежену дію.
- Відсутність в Україні ідеології соціально відповідального підприємництва та високого рівня громадянської самосвідомості.

– Вимушений характер соціальної відповідальності бізнесу в Україні. Для частини підприємців КСВ являється відповіддю на запит влади.

– Відсутність прозорих процедур вироблення соціальної політики як на рівні держави і регіонів, так і на рівні підприємств.

– Залежність форм і методів соціальної активності компаній від особистих уподобань та інтересів керівників і власників. Низький рівень правової свідомості, відсутнє коректне прийняття бізнесу з боку громадян.

– Не сформоване чітке розуміння цілей, завдань та механізмів соціальної відповідальності бізнесу. У більшості компаній відсутні затверджені кодекси поведінки, місії, етичні правила. Детальна інформація про діяльність компаній залишається закритою і використовується суто для внутрішнього користування.

Серед найпоширеніших перешкод і причин не впровадження КСВ відмічають [4, с. 6, с. 182]:

– Брак стимулів з боку держави, недосконалість нормативно-правової бази, яка б сприяла розвитку КСВ та податковий тиск. Переконавання, що реалізація соціальної політики є винятково прерогативою органів державного управління, а не бізнесу.

– Нестабільна політична ситуація в країні.

– Відсутність єдиного розуміння її сутності та широкого визнання чинником посилення конкурентних переваг.

– Недостатність власного досвіду, інформації про КСВ, позитивних прикладів впровадження соціальної відповідальності та організацій, які б змогли надати допомогу в розробці та реалізації стратегії КСВ. Недостатньо прикладів співпраці, як в середині бізнесу, так і з зовнішніми групами впливу.

– Українські компанії не сприймають КСВ як політику, яка інтегрується в бізнес-стратегію компанії і є чинником конкурентної переваги на ринку.

– Тиск з боку засновників (інвесторів, акціонерів) для максимізації фінансових показників в короткостроковій перспективі.

– Відсутність компетентних кадрів у ЗМІ та низький рівень затребуваності аналітичної інформації.

– Залишковий принцип фінансування.

– Недолік відповідальності на рівні вищого керівництва з питань КСВ.

Вирішенням проблем КСВ, стимулами впровадження в діяльність компаній можуть стати [4, с. 45]:

– Впровадження податкових пільг для соціально відповідальних компаній. Це забезпечить їх фінансовими ресурсами, створить межі порозуміння між суспільством, владою та бізнесом.

– Розробка нормативно-правової бази.

– Зменшення адміністративного тиску місцевих органів влади.

– Пропозиції місцевої влади щодо програм соціального розвитку регіону та вимогу держави щодо звітності з соціальної відповідальності, публічне визнання підвищення рівня довіри та лояльності споживачів і громадян.

– Висвітлення позитивних прикладів впровадження КСВ у світі, практик КСВ у ЗМІ, наявність банку соціальних програм або банку ідей для проектів.

– Підвищення обізнаності про Національний контактний пункт з відповідальної бізнес-поведінки.

– Введення курсів з КСВ в університетські програми та активізування участі бізнес-асоціацій у популяризації КСВ.

Необхідність розвитку організацій та підприємств у рамках парадигми сталого розвитку викликає доцільність впроваджувати на підприємствах додаткового модулю до КІС, за допомогою якого можна надавати інформацію персоналу щодо положень концепції сталого розвитку; підвищувати кваліфікацію персоналу; оцінювати персонал щодо використання таких знань у своїй роботі. Функціонування такого модулю у структурі корпоративних інформаційних систем допоможе вдосконалити функціонування управлінських ланок усіх рівнів. Сучасна управлінська парадигма формується на засадах концепції сталого розвитку та комплексної інформатизації управлінських процесів. У реструктуризації КІС на основі сталого розвитку та шляхом їх модернізації реалізується соціальна відповідальність керівника та організації в цілому, адже вкладання інвестицій таким чином створює підґрунтя, на яких видається можливим вбудовувати ідеї концепції сталого розвитку в життєдіяльність організації в цілому та її персоналу зокрема. Реструктуризація КІС на сучасних українських підприємствах як процес, свідчить про соціальну відповідальність керівників такого підприємства, а отже говорить про їх прагнення поліпшувати економічну, соціальну та екологічну ситуацію в країні та світі в цілому [5, с. 110].

Впровадження корпоративної соціальної відповідальності українськими компаніями має принести позитивні результати в оптимізації управлінських

систем вітчизняних підприємств і створити системний соціально-економічний ефект у збереженні навколишнього середовища задля майбутніх поколінь; допомогти створити в Україні нові ринки праці; покращити доступ компаній з українським капіталом до міжнародних ринків; підвищити інвестиційну привабливість компанії, посилити трудову мотивацію персоналу, а також підвищити ділову репутацію бізнесу та забезпечити сталий розвиток країни в цілому.

Перелік посилань:

1. Гриценко М. Навіщо потрібна корпоративна соціальна відповідальність. URL: <https://nv.ua/ukr/biz/experts/navishcho-potribna-korporativna-socialna-vidpovidalnist-2481226.html>. (дата звернення: 21.02.2020).
2. Лінгур Л. М. Корпоративна соціальна відповідальність малого та середнього бізнесу // Економічна кібернетика: теорія, практика та напрямки розвитку: матеріали наук.-практ. Інтернет конференції (м. Одеса, 28-29 листопада 2017 р.). Одеса : ОНПУ, 2019. С. 74-76.
3. Глебова А. О. Маховка С. А. Шулигін С. А. Стратегія корпоративної соціальної відповідальності: формування та реалізація // Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 22(1). С. 52–57.
4. Зінченко А., Саприкіна М. Розвиток КСВ в Україні: 2010-2018. К. : Юстон, 2017. 52 с.
5. Єсіна О. Г. Лінгур Л. М. Формування соціальних стандартів бізнесу в контексті реструктуризації корпоративних інформаційних систем // Причорноморські економічні студії. 2019. № 40. С. 107-111.
6. Гайдученко Ю. О. Рядинська І. А. Корпоративна соціальна відповідальність в українському бізнес-середовищі // *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Економіка.* 2015. Вип. 15. С. 177-187. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_eko_2015_15_20 (дата звернення 22.02.2020).